

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-266-1-32>

ДІАЛОГ В МИРОТВОРЧОМУ ПРОЦЕСІ

Балтаджи Поліна Миколаївна

*кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри державно-правових дисциплін ННІПК
Одеський державний університет внутрішніх справ
м. Одеса, Україна*

Реалії сьогодення є історичним свідченням того, що війна актуалізує консолідацію суспільства за принципом спільного ворога, розділяє суспільство, руйнує соціальні зв'язки. Усвідомлення руйнівних наслідків війни для суспільства, потребує пошуку шляхів і інструментів відновлення соціальних зв'язків, можливостей для діалогу. Війна виводить конфлікт позицій у публічний простір, робить його очевидним. Водночас як силовий спосіб вирішення конфлікту, війна призводить до посилення відмінностей. Наслідки війни (руйнації, жертви) «цементують» розкол суспільства, поділ на «своїх» та «чужих». Діалог може стати не лише засобом подолання конфлікту, а і засобом соціальної інтеграції, який дозволить деконструвати соціальні групи, продемонструвати їх неоднорідність. «Діалог – це процес щирої взаємодії, завдяки якій люди слухають один одного так глибоко, щоб змінитися, від того, що вони дізнаються. Кожен докладає серйозних зусиль, щоб сформувати картину занепокоєнь інших, навіть якщо розбіжності у поглядах зберігаються. Жоден учасник не відмовляється від своєї ідентичності, але кожен визнає валідність потреб інших» [1]. Мета діалогу – створити безпечний простір або контейнер для того, щоб люди змогли ставити під сумнів свої стереотипи, попередні судження та змінити те, як вони думають та ставляться один до одного.

На відміну від війни, яка актуалізує цінність сили, діалог виступає засобом спілкування рівних, технологією побудови горизонтальних суспільних зв'язків необхідних для самозбереження і розвитку суспільства, подолання кризи, геноциду, війни.

Український досвід останніх восьми років довів актуальність та дієвість діалогових практик. Реалізація проектів пов'язаних з конфліктом на сході України є свідченням реальності діалогу для протидії соціальному розколу. Просуванню миротворчого процесу сприяє діяльність громадських об'єднань, учасники яких демонструють діалогову ідентичність. Тема миротворчих діалогів сьогодні дуже чутлива і складна. Професійна спільнота миротворців (медіатори, фасілітатори діалогів) стикається з викликами пов'язаними, з одного боку, зі складністю умов такої діяльності, а з іншого, з високим градусом емоційної напруги в суспільстві. Разом з тим,

ігнорування даного питання веде нас в глухий кут відсторонення та створення умов для ізоляваності певних груп суспільства.

Діалог, це спосіб поширення і набуття нових знань, він вчить поважати відмінності, протилежні позиції і точки зору, аналізувати соціальні процеси, а не лише проявляти емоційні реакції. Діалог сприяє деконструкції стереотипів завдяки безпосередньому контакту конфліктуючих сторін. В даному контексті мова йде про діалог суспільства, і не в якому разі не є пропозицією реабілітації образу ворога. Конструктивні засоби трансформації конфлікту виступають однією з основ демократичного суспільства. Мова йде про те, яким чином відбувається консолідація інтересів, якими методами і якою ціною досягаються компроміси, як врахувати протилежні, на перший погляд, інтереси, потреби і позиції. Слід визнати, що не дивлячись на певні політичні, територіальні, мовні, етнокультурні відмінності, народу України вдалось зберегти національно-територіальну цілісність. Завдяки здатності людей до співпраці, національній мобілізації, самоорганізації, українське суспільство, в історичній перспективі, можуть очікувати серйозні перетворення. Формування загальних цінностей, створення єдиної (спільної) картини майбутнього, культура ефективного самоврядування, готовність нести відповідальність – важливі інструменти об'єднання і миробудівництва, в руках українського громадянського суспільства.

Термін «миротворчість», який розуміється як невійськові засоби досягнення миру, часто використовують для характеристики будь-якої діяльності, спрямованої на зупинення конфлікту і відновлення миру.

У міжнародній практиці виділяють чотири форми міжнародної «миротворчої» діяльності, які представив Генеральний секретар ООН Бутрос Бутрос-Галі у доповіді «Порядок денний для миру» (1992 р.): превентивна дипломатія, миротворчість (peacekeeping), підтримання миру (peacekeeping) та постконфліктне миробудівництво (peacebuilding) [2, с. 162].

Миротворчі діалоги працюють саме у площині постконфліктного миробудівництва. Врегулювання глибинних причин конфлікту і недопущення його повторення – найтриваліший і найскладніший аспект постконфліктного миробудівництва. Результатом його успішної реалізації є побудова «сталого миру», тобто досягнення системного балансу інтересів, що зробить відновлення конфлікту немислимим і невігідним. При цьому треба розуміти, що мир – це поняття набагато ширше за припинення вогню, мир ще не настає одразу після припинення бойових дій. А тому, ті задачі, в рамках яких працюють діалоги, мету не тільки на сьогодні, а й на майбутнє.

Саме діалоги дають такий матеріал для розуміння та подальшої розробки державних стратегій зокрема реінтеграції. Комунікація за принципом «від людини до людини» є одним з асиметричних каналів

впливу. Більше того, саме стратегія народної дипломатії відновлення зв'язків сприяє кроку на зустріч.

Водночас, діалог не є переговорами, він не націлений на пошук певного рішення сторонами з метою його подальшої імплементації. В ході переговорів сторони намагаються переконати один одного у правильності своїх підходів, схилити на свою сторону та змусити опонента прийняти рішення, яке найбільше задовольняє потреби першої сторони. Переговори зазвичай відбуваються із змагальних позицій сторін.

В той час як діалог націлений на те, щоб прояснити позиції іншої сторони, щоб мати змогу зрозуміти, що впливає на формування тієї чи іншої позиції, які очікування чи страхи стоять за такою позицією. Діалог не має на меті переконати іншу сторону в своїй правоті – він має констатувати різницю підходів та допомогти зрозуміти, що при цій різниці кожен може зробити, щоб знизити гостру фазу конфлікту. Тобто, якщо переговори спрямовані на виграш, то діалог спрямований лише на розуміння відмінностей у позиціях сторін.

Проведені дослідження виявили, що діалоги загалом сприймаються як ефективний інструмент для побудови довіри, вирішення проблем і конфліктів, однак, на практиці діалоги стикаються з багатьма проблемами. Респонденти – прості громадяни та громадські активісти – бачать ці проблеми не стільки у розрізі операційних стратегій імплементації, скільки в більш фундаментальних речах, а саме – у відсутності попиту на діалог і ресурсів для проведення діалогів. Однак, ці проблеми не є непереборними. Тільки декілька респондентів вказали, що діалогам заважають суспільна недовіра або політика держави, більшість респондентів зазначило проблеми, які можна подолати шляхом проведення інформаційних і освітніх програм для представників влади та громадянського суспільства, впровадження ефективних механізмів фінансування діалогів і механізмів залучення фахівців (фасілітаторів діалогу) на локальному рівні [3, с. 241].

Громадянське суспільство України стоїть на порозі вирішення складних задач, пов'язаних як з подоланнями наслідків зовнішньої агресії, так і з необхідністю консолідації суспільства в ході складних трансформаційних процесів. Цінним може стати і міжнародний досвід вирішення подібних задач, але сьогодні, коли Україна вже довела світу власну унікальність як країна миротворець, можемо сподіватись що досвід миротворчого діалогу суспільства буде не менш успішним.

Література:

1. Harold Saunders, *A Public Peace Process: Sustained Dialogue to Transform Racial and Ethnic Conflicts*, (1999)
2. Перова Л.В. Міжнародно-правові аспекти превентивної дипломатії організації об'єднаних націй // *Науковий вісник Міжнародного*

гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2019 № 39 – С. 162-165 (<https://vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc39/39.pdf>)

3. Збірка статей «5 років діалогу і 25 років медіації в Україні: від протистояння до порозуміння» [редактори-укладачі: А. Гусєв, К. Гусєва, Г. Похмелкіна. За заг. ред. І. Терещенко] – К.: ВАІТЕ, 2019. – 340 с.: іл. – Англ., рос., укр.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-266-1-33>

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ ВОДНОГО ТРАНСПОРТУ УКРАЇНИ

Баранов Сергій Олексійович

*кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри адміністративного права
та адміністративного процесу
Одеський університет внутрішніх справ
м. Одеса, Україна*

Українська держава займає вигідне географічне становище, вона розташована на торгівельних шляхах із Європи до Азії і має для сприятливі умови забезпечення транзитного перевезення вантажів та пасажирів, а також володіє потужним транспортним потенціалом, який забезпечується різними видами транспорту.

Серед яких, на наш погляд найбільшими можливостями перспективного розвитку має водний транспорт. Цьому сприяє наявність виходу території держави до Чорного та Азовського морів, які практично не замерзають і з'єднуються з Середземним морем через протоку Босфор. Україна також володіє широкою мережею найважливіших внутрішніх водних шляхів міжнародного значення, яку складають річки Дунай, Дніпро, Десна, Дністер, Південний Буг тощо.

В наукових та нормативних джерелах з адміністративного та транспортного законодавства для характеристики господарчої діяльності з перевезень водними засобами паралельно застосовуються поняття «морський транспорт», «річковий транспорт», «водний транспорт». Таким чином, поняття «водний транспорт», об'єднує два різновиди – морський та річковий транспорт. Слід надати коротку економічну характеристику цим важливим складовим господарського комплексу України.